

Til Barne- Likestillings- og Inkluderingsdepartementet,  
Akersgata 59, pb 8036, 0030 Oslo.

## Høringsuttalelse

Surrogatforeningen avgir med dette sin høringsuttalelse til

**NOU 21:2009 – Adopsjon – til barnets beste.**

### Innledning

Vi vil i denne høringsuttalelsen konsentrere oss spesielt om kapittel 9.4.6, da denne omhandler stebarnsadopsjon av barn født av surrogatmor.

Vi viser til vår høringsuttalelse til NOU 2009:5, der vi inngående forklarer hva surrogati er, og hvordan dette fungerer i de land der dette er lov. Denne høringsuttalelsen finner dere vedlagt, da disse to hører sammen.

Vi mener at heller ikke dette utvalget har satt seg grundig nok inn i temaet, og at det er behandlet på en overfladisk måte i NOUen. Vi er gjerne med på å få et klart lovverk for barn som fødes via surrogati, men det er problematisk at dette blir en kasteball i systemet – hvor man til syvende og sist gir disse barna et dårligere rettsvern og færre rettigheter enn barn som fødes eller adopteres på vanlig måte. Surrogatforeningen er svært opptatt av å sette barnet i sentrum, og vi arbeider for at det skal være gode prosesser som ivaretar barnets beste. Slik forslaget nå fremlegges, så vil man i større grad oppleve at foreldrene ikke forteller om barnets tilblivelse – noe som er svært problematisk. Vi mener derfor at denne type fødsler hører hjemme i Barneloven og ikke Adopsjonsloven.

### Stebarnsadopsjon

Stebarnsadopsjon er en flott måte å adoptere på der det handler om stebarn, og hvor barnets rettigheter er godt ivaretatt. Men barn født av surrogat er ikke pr definisjon stebarn, og følgelig er forslaget om at disse kan stebarnsadopteres vanskelig å forholde seg til for barn født via surrogati. Utvalget slår fast at den norske kvinnen må stebarnsadoptere barnet når de kommer tilbake til Norge, selv om den norske kvinnen har fått juridiske rettigheter til barna i fødelandet gjennom rettslige prosesser. I fødelandet vil det da ikke eksistere andre enn den norske kvinnens navn på fødselsattest og i alle offentlige dokumenter.

For å gjennomføre en stebarnsadopsjon må en av barnets foreldre frasi seg de juridiske rettighetene til barnet. I praksis ber farskapsutvalget juridisk mor i det aktuelle landet om å frasi seg rettigheter, altså samme kvinnen som skal adoptere i Norge. Surrogaten har gjennom omfattende avtaleverk, kontrakter og ikke minst lover i det aktuelle landet frasagt seg alle rettigheter allerede før befruktning, og har ingen juridiske bånd til barnet. Vi etterlyser hvilke konsekvenser det eventuelt vil medføre at juridisk mor, altså den norske kvinnen, frasier seg rettighetene til barnet i det aktuelle landet.

Når selve foreldreskapet er så intendert som det er i surrogatisaker, synes det merkelig at farskapsutvalget nekter mor juridiske rettigheter og automatisk gir dem til en kvinne som ikke ønsker

barna. Husk at fødsel skjer i et land der surrogati er tillatt, og surrogatens ønske er faktisk ikke å beholde barnet. Hvordan utvalget ser for seg at man kan overgå et annet lands lover i det aktuelle landet vet vi ikke, da det ikke er godt nok forklart.

Det vises til barnelovens paragraf 2, som må leses i lys av årstallet den ble til, 1981. Dette var på et tidspunkt hvor Norge knapt nok hadde startet med IVF-behandlinger ettersom Norges første prøverørsbarn kom i 1983. Surrogati var så å si ikke-eksisterende slik vi kjenner det i dag. Det er derfor nærliggende å tro at det var genetikk som lå til grunn for å kalle den som føder barnet for barnets mor i lovteksten. Lovteksten mente neppe å beskytte alenemødre som drar til utlandet og kjøper både egg og sæd selv om hun kan føde. Barnelovens paragraf 2 tolkes i tillegg som om at denne gjelder dersom surrogati skjer i Norge, jamfør lovteksten som er føyd til med lov i 1997. Vi må ha prosedyrer som sikrer at barna som fødes via surrogati kommer med gyldige og sporbare dokumenter. Dette er noe Surrogatforeningen støtter og mener er en selvfølge. Dersom foreldre som kommer til Norge uten slike dokumenter ikke automatisk kan godkjennes av norske myndigheter er også rett, slik vi ser det. I tillegg spør vi oss om hvilken dokumentasjon Norge skal kreve av foreldre som føder utenlands. Og skal man kreve samme dokumentasjon fra alle som føder?

Vi mener altså at en skal godkjenne gyldige, sporbare dokumenter fra det landet der barnet fødes, slik at en ikke setter foreldrene til siden og gjør slik at barnet ikke har sine foreldre fra første stund. En adopsjonsprosess er pr fakto umulig fordi surrogat og donor er ute av bildet - det er ingen å stebarnsadoptere fra. Da havner barnet i en situasjon hvor det ikke har en av sine foreldre. Dette setter barnet i en sårbar og farlig juridisk situasjon, for eks dersom far dør under svangerskapet. Barn uten foreldre er rent faktisk barnevernsbarn i fødelandet og i Norge. Hverken surrogaten eller foreldrene har da rett til barnet - surrogaten ønsker ikke barnet, og har ikke rett til barnet i landet hun bor i, og foreldrene får ikke rettigheter til sitt barn i sitt hjemland.

Vi mener at dette ikke er en adopsjonssak. Foreldrene er definert og det juridiske ivaretatt på en utmerket måte dersom man bruker land hvor dette er lov. Det å ikke godkjenne foreldrene når en kommer hjem og ev. forlange en stebarnsadoptasjon - som rent faktisk er umulig - er å sette barnekonvensjonen til side og sette barnet i en farlig juridisk situasjon og foreldre og barn i en negativ og mulig traumatisk situasjon som ikke gagner noen.

FNs Barnekonvensjon sier blant annet:

#### 7. Navn og statsborgerskap

Barnet har, umiddelbart etter fødselen, rett til navn og nasjonalitet, og så langt det er mulig, å kjenne til sine foreldre og få omsorg av dem.

#### 8. Identitet

Staten skal respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold. Dersom et barn ulovlig blir fratatt slik identitet skal staten hurtig bistå med gjenopprettelse.

## Videre arbeid

Surrogatforeningen mener at man må ha et godt lovverk som ivaretar alle norske barn. Vi vil gjerne være med på arbeidet som omhandler barn født via surrogati. Vi har kunnskap om prosesser, de ulike lands lover og hvor man kan være sikker på at både medisinske, juridiske, psykologiske og etiske prosedyrer er ivaretatt.

Vi frykter at dersom man strammer grepet og forbyr surrogati, så kan man oppleve en økt andel fødsler i grenseland av hva som er medisinsk, juridisk og etisk forsvarlig for noen av de involverte partene. For vi er sikre på at barna vil fortsette å komme.

Vi viser også til "Jærendommen", som omhandler foreldreretten etter skilsmisse for barn født via surrogati.